

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI HUZURIDAGI BOSH ILMIY-METODIK
MARKAZ**

**TA'LIMNI RAQAMLASHTIRISH
SHAROITIDA PEDAGOG KADRLARNI
QAYTA TAYYORLASH VA MALAKASINI
OSHIRISH: ZAMONAVIY YONDASHUVLAR
VA INNOVATSIYALAR**

onlayn ilmiy-amaliy anjuman

2021 yil, 25 fevral

**Ta'limni raqamlashtirish sharoitida pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish:
zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar**

“Ta'limni raqamlashtirish sharoitida pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish: zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar” mavzusida ilmiy anjuman materiallari (2021 yil 25 fevral, Toshkent) / O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi huzuridagi Bosh ilmiy-metodik markaz

ILMIY QO'MITA TARKIBI:

Raislar:

F.T.Esanboboyev – O'zbekiston respublikasi oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi boshqarma boshlig'i, p.f.f.d (PhD)
T.T. Shoymardonov – Bosh ilmiy-metodik markaz direktori, p.f.f.d (PhD)
F.M.Zakirova – TATU huzuridagi tarmoq markaz direktori, p.f.d., professor

A'zolari:

1. I.Isomov – Bosh ilmiy-metodik markaz direktori o'rinbosari
2. B.Adizov – BuxDU huzuridagi mintaqaviy markaz direktori, p.f.d., professor
3. Z.Mirzayeva – ToshDO`TAU huzuridagi tarmoq markaz direktori, fil.f.d., professor
4. Y.Ergashov – Bosh ilmiy-metodik markaz bo`lim boshlig'i, f.-m.f.d., (DSc), dotsent
5. M.Innazarov – Bosh ilmiy-metodik markaz bo`lim boshlig'i, p.f.f.d (PhD)
6. A.Djurayev, Bosh ilmiy-metodik markaz bo`lim boshlig'i, p.f.f.d (PhD)
7. A.Obidov – Bosh ilmiy-metodik markaz bo`lim boshlig'i, p.f.f.d (PhD)
8. O.Oripov – Bosh ilmiy-metodik markaz bo`lim boshlig'i, q.x.f.f.d (PhD)
9. N.Xaqnazarova – Bosh ilmiy-metodik markaz bo`lim boshlig'i, p.f.f.d (PhD)
10. Sh.Adashboyev – Bosh ilmiy-metodik markaz tayanch doktoranti
11. Sh.Fayzullayeva – Bosh ilmiy-metodik markaz xodimi
12. E.Buriyev - Bosh ilmiy-metodik markaz tayanch doktoranti

МУНДАРИЖА □ CONTENTS □ СОДЕРЖАНИЕ

2-ШЎЪБА. ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА МАЛАКА ОШИРИШ ЖАРАЁНЛАРИНИ МАСОФАВИЙ ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ АСОСИДА ТАШКИЛ ЭТИШ

1. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ ЭЛЕКТРОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ. Гайсёнок В.А., Брезгунова И.В., Наумович О.А., Максимов С.И., Швайко В.Г.	147
2. MASOFAVIY KURS VA ULARNI TASHKIL ETISH TAMOIILLARI. Шоймардонов Т., Буриев Э.	149
3. MASOFAVIY MALAKA OSHIRISH JARAËNLARINI TASHKIL ETISHDA TAËLIM DASTURLARINING ËRNI. Инназаров М., Обидов А.	154
4. MASOFAVIY TAËLIM JARAËNIDA INFOGRAFIKANIING ËRNI. Адашбоев Ш.	157
5. OLIY TAËLIMNING MALAKA OSHIRISH TIZIMIDA MASOFAVIY ËQITIŞNING AËAMIYATI. Исканова Г.Х., Ташкенбаева У.А.	159
6. TINGLOVCHILARINING RAQAMLI SAVODXONLIGINI MASOFAVIY TAËLIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA OSHIRISHNING DOLZARB USULLARI. Хабибуллаев Р.А., Умаров И.С., Мирзакулов Х.Ч.	162
7. MUTAХASSISLAR TAYËRLASH TIZIMIDA KEYS-STADI TEXNOLOGIYASINING AËAMIYATI. Баратов Д.Х., Жуманиязов Б.Ж.	164
8. AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINING O'QUV JARAYONIDAGI O'RNI. Begimqulov H.Sh.	167
9. COMMUNITY OF INQUIRY FRAMEWORK. Kosimov A.	169
10. PROFESSIONAL TAYYORGARLIKNI TA'MINLASHDA AXBOROTLASHTIRILGAN TA'LIM MUNITINI TAKOMILLASHTIRISH. Gaffarov L.X.	171
11. TIBBIY XIZMAT KO'RSATUVCHI TADBIRKORLIK MUASSASALARINING YAGONA ELEKTRON NAVBAT AXBOROT TIZIMI AHAMIYATI. Babadjanov E.S., Asqarov Q.	172
12. AXBOROT-KOMMUNIKATSION TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANIB TA'LIMNI TASHKIL ETISH. To'xtasheva N. Q.	176
13. ALOQA TARMOQLARI RIVOJLANISHINING TA'LIM RESURLARIGA TA'SIRI (MASOFAVIY MALAKA OSHIRISH TIZIMI MISOLIDA). Nomozov H. S.	178
14. PEDAGOG KADRLARNING MILLIY ELEKTRON TARMOQ ASOSIDA MASOFADAN MALAKASINI OSHIRISHNI TASHKIL ETISHNING METODIK TIZIMI. Nomozov H.S.	180
15. ПАНДЕМИЯ ШАРОИТИДА MASOFADAN ËQITIŞNI TASHKIL ETISH MASALALARIGA DOIR. Абдуллазизов А.Х.	183
16. "ИЛМИЙ ВА ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ" МОДУЛИНИ MASOFAVIY ËQITIŞNING ILFOR TAJRIBASI. Навруз-Зода Б.Н.	188
17. OLIY TAËLIM MUASSASALARI ËQITUVCHILARINI MALAKA OSHIRISH BOSQICHIDA KIMË FANI ËQITIŞ JARAËNIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANIŞNING ASOSIY ËNALIŞLARI. Амонов М.Р.	192
18. ЮРИДИК БИЛИМ БЕРИШ ВА МАЛАКА ОШИРИШ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ ЯНГИ УФҚЛАРИ. Джурабаев А.М., Ибодов А.И., Бекназаров Ш.Қ.	195
19. DISTANCE LEARNING: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES. Khushboqov B.Kh.	198
20. KEYS-STADI TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANIB TALAБALARINING MASOFAVIY TAËLIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA PEDAGOGIK MAËORATINI ШAKLLANTIРИШ. Казоков Р.Т.	200
21. MASOFAVIY ËQITIŞNING МУЛЬТИМЕДИА ВОСИТАЛАРИ ЁРДАМИДА ТАШКИЛИЙ-МЕТОДОЛОГИК АСОСИ. Мухитдинова М. Р.	202
22. ПОСЛЕДИПЛОМНОЕ ОБУЧЕНИЕ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ. Рахметова М.Р.	205

“ИЛМИЙ ВА ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ” МОДУЛИНИ МАСОФАВИЙ ЎҚИТИШНИНГ ИЛГОР ТАЖРИБАСИ

Навруз-Зода Б.Н.
БухДУ профессори, и.ф.д.

2021 йил январь ойидан бошлаб олий таълим тизимида педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш курсининг ўқув дастурида 8 соатли янги - “Илмий ва инновацион фаолиятни ривожлантириш” модулини ўқитилиши жорий этилди. Ушбу модулнинг биринчи назарий машғулоти Ш.Мирзиёевнинг 2020 йил 29 декабрдаги Олий Мажлисга ва Ўзбекистон халқига Мурожаатномасида таъкидланган: “Биз ўз олдимизга мамлакатимизда Учинчи Ренессанс пойдеворини барпо этишдек улуғ мақсадни қўйган эканмиз, бунинг учун янги Хоразмийлар, Берунийлар, Ибн Синолар, Мирзо Улуғбеклар, Навоий ва Бобурларни тарбиялаб берадиган муҳит ва шароитларни яратишимиз керак. Бунда, аввало, таълим ва тарбияни ривожлантириш, соғлом турмуш тарзини қарор топтириш, илм-фан ва инновацияларни тараққий эттириш миллий ғоямизнинг асосий устунлари бўлиб, хизмат қилиши лозим. Мамлакат тараққиётининг замини, ҳеч шубҳасиз, илм-фан ва инновациялардир” [1], деган фикр-ақидаси билан бошлаш мақсадга мувофиқ бўлади. Бунда, миллий ғоямизнинг асосий учта устунларини 1-расмда кўрсатилган алоҳида слайд орқали тингловчиларга ажратиб кўрсатилган ҳолда, илм-фан ва инновацион ривожланишнинг мамлакат тараққиётидаги аҳамиятини ёрқин ифодалаш имкони вужудга келади.

1-расм. Ўзбекистон миллий ғоясининг асосий устунлари

“Илмий ва инновацион фаолиятни ривожлантириш” модули олий таълим муассасалари педагог ва раҳбар кадрларининг иккита: *илмий изланувчанлик* ва *инновацион компетенцияларини* юксалтиришга қаратилганлигини қайта

тайёрлаш ва малака ошириш тингловчиларига аниқ ва равшан ўқиттириш керак. Бунда, Мирзо Бедил томонидан одамларнинг кадр-қиммати ва ўлчов бирлигини тўпланган мол-давлати билан эмас, балки ёнар чироққа ўхшаган ва унинг гавҳари бўлмиш **илми** ҳамда оқар булоқ каби ўз инновацион фаолияти эвазига илмини амалда қўллашга асосланган **хунари** билан ўлчашга лирик тарзида ишончли ифода қилинган қуйидаги рубойси[5] билан тингловчиларга изоҳлаб бериш мақсадга мувофиқ бўлади:

“Инсоннинг қиймати эмас сийму зар,
Инсоннинг қиймати илм ҳамда хунар.
Забт этайин десанг сен илму хунар,
Инсон камолин эт ўзингга раҳбар”.

Шунингдек, тингловчиларга “*Илмий изланувчанлик компетентлиги*”ни қуйидагича тушунтирилса бўлади:изланувчининг илмий тадқиқот ишини муваффақиятли олиб бориш кўникмаси, изланаётган илмий муаммонинг оригинал ечимини топа билиш маҳорати ва илмий натижаларини инновацион ишланмалар даражасига кўтариб, уларни амалда қўллай олишини назарда тутилади. “*Инновацион компетентлиги*” деганда олий таълим муассасалари педагог ходимларининг ўз илмий тадқиқот натижаларини амалга жорий этиш, уларни тижоратлаштириш эвазига даромад олишлари билан боғлиқ сайъ-ҳаракатларида намоён бўлади.

Илмий фаолиятни ривожлантириш масаласини тингловчиларга тушунтиришда 2019 йил 29 октябрь, ЎРҚ-576-сони билан амалга киритилган Ўзбекистон Республикаси “Илм-фан ва илмий фаолият тўғрисида» қонунни Ўзбекистон мадҳиясидаги “Яшнагай то абад илму фан, ижод” деган мисрасидан келиб чиқиб, мамлақтимизнинг фуқароларини умуман, олий таълим муассасаларида ўқиётган ёшларни ҳамда унда фаолият кўрсатаётган педагогик ходимларини илм-фан соҳасига ишончли жалб қилиш учун барча меъёрий-ҳуқуқий кафолатларини яратиб берганли ҳақида сўз юритиш лозим. Мазкур қонуннинг 17-моддаси билан “олий таълим муассасаларида таълим жараёни билан бирга илмий фаолият ҳам юритилиши ва уларнинг педагог кадрлари тегишли йўналишларда илмий фаолият билан шуғулланишлари шарт” [2], деб белгиланганлигини қайд қилиб, профессор-ўқитувчилар педагогик фаолияти билан бирга илмий-тадқиқот фаолиятини ҳам фаол олиб борилганлиги натижасида олий таълим муассасаларининг халқаро нуфузининг ошиб бориши таъминланишини тингловчиларга изоҳлаб ўтиш, фойдали бўларди.

Учинчи Ренессанс пойдеворини барпо этиш учун ОТМларда “илмий изланишни эътиқод даражасига кўтаришга интилиш лозим”[7], деган ғояни тингловчиларнинг тафаккурига синдириш муҳим аҳамият касб этади. Худди ислом динининг бешта рукнлари (калимаи шаҳодат, намоз, рўза, закот ва ҳаж)га ўхшаш илмий изланишнинг ҳам ўзига хос бешта рукнларини тавсия этиб (1-расмга қаранг), уларга риоя қилиш ҳар бир илмий изланувчининг

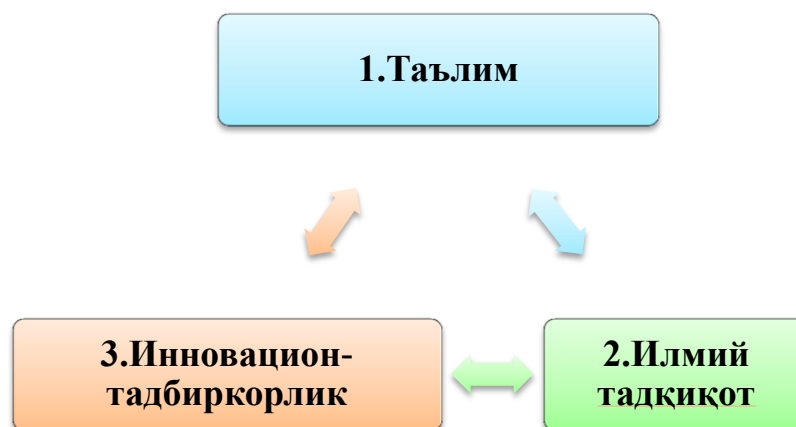
бурчига айлантирган тақдирда, фикримизча, илмий тадқиқотларнинг натижалари ҳам изланучининг илмий мартабасини ва ҳам у фаолият кўрсатаётган олий таълим муассасасининг халқаро нуфузини оширишга олиб келади ва пировардда илм-фан ва илмий фаолият жамият учун фойдали бўлади. Шунинг учун бежиз Пайғамбаримиз Муҳаммад (с.а.в.) «Илм талаб қилиш ҳар бир муслим учун фарздир», демаганлар.

2-расм. Илмий-тадқиқот фаолиятнинг мусулмонликка ўхшаш бешта руқнлари¹

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 29 октябрдаги “Илм-фанни 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида” фармонида кўра “олий таълим муассасаларида таълим, фан, инновация ва илмий-тадқиқотлар натижаларини тижоратлаштириш фаолиятининг узвий боғлиқлигини назарда тутувчи «Университет 3.0» концепциясини босқичма-босқич жорий этиш» [3] стратегик масаласини ечилиши ОТМларда инновацион фаолиятини ривожлантиришни тақозо этишини дарс жараёнида тингловчилар онгида синдириш керак, деб ўйлаймиз. «Университет 3.0» жамиятнинг фаол, кўпқиррали ва самарали фаолият юритувчи институти бўлиб, у бир вақтнинг ўзида учта йирик вазифани ҳал этиш лозимлигини тингловчиларга 3-расмда кўрсатилган слайд орқали тушунтириб берилса, тингловчиларда замонавий университет тўғрисида тасаввур ҳосил бўлади.

¹ Манба: муаллиф ишланмаси.

3-расм. «Университет 3.0» тизимида асосий фаолият турлари²

Бунда, учинчи авлод университетининг шаклланиши олий таълим муассасаларида илмий-тадқиқот натижаларини тижоратлаштириш ва инновацион фаолиятнинг ривожланишидан бевосита боғлиқлигига урғу бериб, тингловчиларга 2020 йил 24 июль, ЎРҚ-630-сони билан амалга киритилган Ўзбекистон Республикасининг “Инновацион фаолият тўғрисида”ги қонуннинг 3-моддасида қўлланилишга тавсия этилган “инновация”, “инновацион фаолият”, “инновацион инфратузилма”, “инновацион лойиҳа”, “технологиялар трансфери”, “янги ишланма” каби асосий тушунчаларининг [4] мазмун-моҳиятини ёритиб бериш муҳим аҳамият касб этади.

Шунингдек, тингловчиларга инновацион фаолиятни асосий принциплари, бу соҳадаги давлат сиёсатининг асосий йўналишлари, инновацияларнинг 4 та: маҳсулотга оид, жараёнга оид ва маркетингга оид ҳамда ташкилий инновациялар турлари, инновацион фаолиятни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш, инновацияларни яратишга доир давлат буюртмасини шакллантириш, инновацион лойиҳалари ва уларнинг танлови, инновацион фаолиятнинг субъект ва объектлари, технологиялар трансферининг устувор йўналишлари, янги ишланмаларни тижоратлаштириш усуллари ҳамда инновацион инфратузилманинг инновацион технологик парк; технологиялар трансфери маркази; инновацион кластер; венчур ташкилоти ва инновация маркази каби субъектлари тўғрисида тингловчиларга батафсил маълумот бериш, мазкур модулни ўқитишнинг долзарб масалалари ҳисобланади.

Шундай қилиб, олий таълим тизимида педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш жараёнида “Илмий ва инновацион фаолиятни ривожлантириш” модулини масофавий ўқитишда юқорида билдирган фикр-ақидалар ва услублардан фойдаланиш натижасида тингловчиларнинг ҳам илмий изланувчанлик ва ҳам инновацион компетенцияларини ошириш имкони вужудга келади.

² Нурибегов Р.И., Дехканова М.У. Илмий ва инновацион фаолиятни ривожлантириш модули бўйича ўқув – услубий мажмуа. БИММ.Т.: 2021 -175 б. асосида муаллиф томонидан ишлаб чиқилган.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Президент Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга ва Ўзбекистон халқига Мурожаатномаси. <https://president.uz/uz/lists/view/4056> 29.12.2020.
2. Ўзбекистон Республикаси “Илм-фан ва илмий фаолият тўғрисида» Қонуни. *Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси*, 30.10.2019 й., 03/19/576/3970-сон.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 29 октябрдаги ПФ-6097-сон “Илм-фанни 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида” Фармони. *Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси*, 30.10.2020 й., 06/20/6097/1431-сон.
4. Ўзбекистон Республикасининг “Инновацион фаолият тўғрисида”ги Қонуни. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 24.07.2020 й., 03/20/630/1101-сон.
5. Абдуҳаким М., Бекмуҳаммад У.Мирзо Абдулқодир Бедил Ғазаллари. <https://kh-davron.uz/kutubxona/jahon/matnazar-abdulahkim-bedil-tarjimalar.html>[10.02.2021].
6. Нурибегов Р.И., Дехканова М.У. Илмий ва инновацион фаолиятни ривожлантириш модули бўйича ўқув –услугий мажмуа. БИММ.Т.: 2021 -175 б.
7. Навруз-Зода Б.Н. Тадқиқотчиларнинг илмий изланувчанлик компетентлигини ошириш йўллари. “Илмий-инновацион ҳамкорликни ривожлантиришнинг долзарб масалалари” мавзусидаги Республика илмий-назарий конференция материаллари. 2014 йил «4-5» декабрь. 1-китоб. Бухоро-Тошкент-Навоий. 2014. Б:13-15.